

Η εμπορευματοποίηση της ελίτ
πολυγλωσσίας. Γλωσσικές
ιδεολογίες ελληνικών οικογενειών
στο Λουξεμβούργο

Νίκος Γογωνάς
Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας
ΕΚΠΑ

Σεμινάριο ΕΠΠΓ, 12 Νοεμβρίου 2019

ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ

- Γλωσσικές Ιδεολογίες
- Εμπορευματοποίηση της Γλώσσας
(Commodification of Language)
- Γλωσσική Πολιτική και Ιδεολογίες στο Λουξεμβούργο
- Έλληνες και γλώσσες στο Λουξεμβούργο
- Η παρούσα εθνογραφική έρευνα

Γλωσσικές Ιδεολογίες και εμπορευματοποίηση της Γλώσσας

Γλωσσικές Ιδεολογίες:

«αντιπροσωπευτικές εκφράσεις, ρητές ή σιωπηρές, που ερμηνεύουν τη διασταύρωση της γλώσσας και των ανθρώπων σε έναν κοινωνικό κόσμο» (Woolard, 1998:3).

Οι ιδεολογίες της γλώσσας είναι, επομένως, πάντα προσδιορισμένες κοινωνικά και συνδέονται με ζητήματα ταυτότητας και εξουσίας (Woolard 1998).

Σύμφωνα με τον ορισμό του Kroskrity (2004) «είναι κατασκευασμένες από την κοινωνικο-πολιτισμική εμπειρία του ομιλητή».

Με την έναρξη της εποχής του ύστερου καπιταλισμού στην παγκοσμιοποιημένη νέα οικονομία (Giddens 1991, Appadurai 1996, Gee, Hull και Lankshear 1996, Pujolar 2007), ο νεοφιλελευθερισμός αποτελεί σημαντική κοινωνικο-πολιτισμική επίδραση για τους σημερινούς μετανάστες (Park και Lo 2012, Woo Lee 2016).

Η νεοφιλελεύθερη ιδεολογία τοποθετεί τα εμπορεύματα στο κέντρο του «κοινωνικού κόσμου» της (Holborow 2015, 31).

Αρκετοί ερευνητές έχουν ασχοληθεί με τη σχέση μεταξύ της γλώσσας και της πολιτικής οικονομίας (Heller 2003, 2010, Tan και Rudby 2008, Duchêne και Heller 2012, Block 2014, Pérez- Milans 2015)

Η Heller (2003) εισήγαγε τον όρο
“commodification of language”

για να αναφερθεί στην ανταλλακτική αξία της
γλώσσας στην αγορά εργασίας.

οι σύγχρονες αναλύσεις σχετικά με την οικονομική αξία της γλώσσας και του πολιτισμού – όπως για παράδειγμα στην εκπαίδευση, στις συζητήσεις σχετικά με το ποιες γλώσσες θα πρέπει να διδαχθούν, πότε, πώς και σε ποιον, σα να πρόκειται για την προετοιμασία «μικρών επιχειρηματιών» για την παγκόσμια αγορά - δεν αντανakλούν τις μεταβολές των κοινωνικών συνθηκών, απλά πρόκειται για μια νέας μορφή νομιμοποίηση νεοφιλελεύθερων πολιτικών (Heller 2010: 352)

Η εμπορευματοποίηση των γλωσσών και η ευρύτερη χρηματο-οικονομική κουλτούρα που διαχέει την γλωσσική εκπαίδευση έχει δημιουργήσει ένα σύγχρονο νεοφιλελεύθερο φαινόμενο γλωσσικής επιχειρηματικότητας, το οποίο σύμφωνα με τους De Costa, Park και Wee (2016, 697) είναι «η εναρμόνιση με την ηθική επιταγή για στρατηγική εκμετάλλευση πόρων που σχετίζονται με τη γλώσσα για την ενίσχυση της αξίας του ατόμου στον κόσμο»

Ως αποτέλεσμα της επικράτησης της αγγλικής γλώσσας ως *de facto lingua franca* στον κόσμο σήμερα, έχει προκύψει μια νέα δι /πολυγλωσσία, στην οποία τα αγγλικά είναι η βασική γλώσσα (Block 2014).

Αυτή η πολυγλωσσία σχετίζεται με την ανάπτυξη ενός «νεοφιλελεύθερου πολίτη» και περιλαμβάνει νεοφιλελεύθερες οικονομικές πολιτικές και μία «κοσμοπολιτική υπηκοότητα» (cosmopolitan citizenship) στην εκπαίδευση.

Εκφράζεται αυξανόμενο ενδιαφέρον για ατομική πολυγλωσσία, σε διάφορες χώρες ιδίως από ανθρώπους μεσαίας τάξης (Block 2014).

Π.χ, πολλές ασιατικές οικογένειες καταφεύγουν στην «εκπαιδευτική μετανάστευση» προκειμένου να εξασφαλίσουν καλύτερη εκπαίδευση στην αγγλική γλώσσα για τα παιδιά τους και, συνεπώς, καλύτερες ευκαιρίες στην αγορά εργασίας (Huang and Yeoh 2005; Chew 2010; Park and Lo 2012)

Η «εμπορευματοποίηση» της πολυγλωσσίας στο Λουξεμβούργο

Το Λουξεμβούργο έχει επίσημη τριγλωσσία που περιλαμβάνει τα Λουξεμβουργιανά, Γαλλικά και Γερμανικά (Belling and DeBres 2014, Kirsch και Gogonas 2018).

Επιπλέον, η ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα αύξησε την παρουσία των αγγλικών ως *lingua franca* (Belling and DeBres 2014).

Το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας άρχισε να αξιολογεί την πολυγλωσσία ως «πόρο» από το 1843. Τότε εισήχθη υποχρεωτική διδασκαλία στα γαλλικά παράλληλα με τα γερμανικά στα δημοτικά σχολεία (Weber 2009). Η διδασκαλία των Λουξεμβουργιανών εισήχθη το 1912.

Ενώ τα λουξεμβουργιανά θεωρούνται «γλώσσα του σπιτιού» (για μερικά μόνο παιδιά), τα γερμανικά και τα γαλλικά (και όλο και περισσότερο τα αγγλικά) θεωρούνται πηγές γλωσσικού κεφαλαίου που αποκτήθηκαν τόσο μέσα όσο και έξω από την τάξη.

Η επίσημη ρητορική παρουσιάζει την πολυγλωσσία σε εθνικό επίπεδο ως συμβολικό πυλώνα εθνικής συνοχής και σε προσωπικό επίπεδο ως πολύτιμο πλεονέκτημα, καθώς πρόκειται για «εμπόρευμα με προφανή χρηματιστηριακή αξία στην αγορά εργασίας» (Horner and Weber 2008, 120). Οι μαθητές αναπτύσσουν ένα πολύτιμο και εμπορεύσιμο πολύγλωσσο ρεπερτόριο.

Ωστόσο, Η Horner (2011) υποστηρίζει ότι η κοινωνική πολυγλωσσία αποτελεί πρόβλημα αν απομακρυνθεί από το συγκεκριμένο μοντέλο τριγλωσσίας (L, FR, DE) + EN :

Η ρητορική «γλώσσα ως πόρος» επικροτεί την γνώση γραπτών, τυποποιημένων μορφών γλώσσας, προσιδιάζοντας έτσι στην «εμπορευματοποίηση της γλώσσας» και αποκλείοντας τα γλωσσικά ρεπερτόρια πολλών ανθρώπων (σ.492).

Οι Del Percio, Flubacher και Duchêne (2016), υπογραμμίζουν ότι η γλώσσα και η ανισότητα διασταυρώνονται με τις δυνατότητες που έχουν οι άνθρωποι να καταναλώνουν πόρους.

Στο Λουξεμβούργο, αυτός ο συσχετισμός συντελείται μέσω της γλωσσικής κατηγοριοποίησης των εργαζομένων, και μέσω μιας ελιτίστικης θέασης της πολυγλωσσίας (γαλλικά, γερμανικά και λουξεμβουργιανά + αγγλικά) ενώ παράλληλα αγνοούνται τα πολύγλωσσα ρεπερτόρια ορισμένων μεταναστών (π.χ. των Λουσοφώνων) που συνδέονται με χαμηλά αμειβόμενα θέσεις απασχόλησης (Tavares 2017).

Η ελληνική μετανάστευση στο Λουξεμβούργο

Η ελληνική μετανάστευση στο Λουξεμβούργο ξεκίνησε τη δεκαετία του 1960 και συνδέθηκε στενά με τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα.

Ωστόσο, πολλοί από τους νεοαφιχθέντες Έλληνες μετανάστες απασχολούνται στην ευρύτερη αγορά εργασίας ή αναζητούν απασχόληση εκεί (Gogonas και Kirsch 2016). Ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης, ο αριθμός των Ελλήνων στο Λουξεμβούργο αυξήθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια (από 865 το 2001 σε 3.500 το 2018) (Statec 2018).

- (Υπάλληλοι ελλ. Πρεσβείας: 4.000 με αυξητική τάση).

Σε αντίθεση με τους παλαιότερους Έλληνες μετανάστες, οι οποίοι επέλεξαν για τα παιδιά τους στο ελληνικό τμήμα του Ευρωπαϊκού Σχολείου οι πιο πρόσφατοι τείνουν να εγγράφουν τα παιδιά τους στα δημόσια λουξεμβουργιανά σχολεία.

Ερευνητικά ερωτήματα

- Ποιες είναι οι γλωσσικές ιδεολογίες των Ελλήνων γονέων στο Λουξεμβούργο και ποιοι είναι οι παράγοντες που τις διαμορφώνουν;
- Πώς οι γλωσσικές ιδεολογίες διαμορφώνουν την οικογενειακή γλωσσική τους πολιτική;

Μεθοδολογία

Προκειμένου να συλλεχθούν λεπτομερή στοιχεία και να κατανοηθούν οι γλωσσικές ιδεολογίες από την οπτική γωνία των εμπλεκομένων, υιοθετήσαμε ποιοτική μεθοδολογία και επιλέξαμε ένα μικρό δείγμα.

Η στενή σχέση του ερευνητή με τους συμμετέχοντες δικαιολογεί το μικρό δείγμα και η ποιότητα και η πυκνότητα των δεδομένων αυξάνουν την εγκυρότητα της λεπτομερούς έρευνας. Έτσι, το μικρό μέγεθος δεν είναι ασυμβίβαστο με τα θεωρητικά στοιχεία της μελέτης και δεν επηρεάζει τη βασική λογική της (Crouch and McKenzie 2006).

Επιλέξαμε τους συμμετέχοντες σύμφωνα με τα ακόλουθα κριτήρια: (α) οικογένειες όπου και οι δύο γονείς είναι Έλληνες, (β) οικογένειες με παιδιά που φοιτούν σε λουξεμβουργιανά σχολεία, (γ) οικογένειες με διαφορετική διάρκεια διαμονής στο Λουξεμβούργο. Οι συμμετέχοντες βρέθηκαν με τη βοήθεια της Ελληνικής Κοινότητας Λουξεμβούργου και του ελληνικού κοινοτικού σχολείου.

	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΜΑΚΡΑΚΗ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ	ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ
ΟΝΟΜΑΤΑ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΕΣ ΓΟΝΕΩΝ	Στέφανος, 54 Φανή, 53	Μαρία, 40 Ιωάννης, 46	Σοφία 37 Κώστας 37
ΟΝΟΜΑΤΑ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΕΣ ΠΑΙΔΙΩΝ	Κατερίνα, 9 Νίκος, 20	Ελένη, 8 Αλεξάνδρα, 11 Αριάδνη, 13	Στέφανος, 7 Θωμάς, 5,5
ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΟ ΛΟΥΞ	9 χρόνια	16 μήνες	15 μήνες
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΟΝΕΩΝ	Μεταπτυχιακός Τίτλος	Πανεπιστημιακό Πτυχίο Μεταλυκειακή εκπαίδευση	Πτυχίο ΤΕΙ Μεταλυκειακή εκπαίδευση
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΓΟΝΕΩΝ	Αξιωματούχος σε διεθνή οργανισμό. Καθηγήτρια γλωσσών σε όργανο της ΕΕ	Άνεργη Ξενοδοχοϋπάλληλος	Πληροφορικός σε όργανο της ΕΕ Γραφίστρια σε ιδιωτική εταιρεία

Συλλογή δεδομένων

Οι μέθοδοι συλλογής δεδομένων περιελάμβαναν παρατήρηση, άτυπες συνομιλίες και συνεντεύξεις με γονείς και παιδιά για περίοδο 8 μηνών. Όλες οι συνεντεύξεις έγιναν στα ελληνικά. Σε μερικές περιπτώσεις, χρησιμοποιήθηκε συνεργατική εθνογραφία: οι γονείς και τα παιδιά ηχογράφησαν/βιντεοσκόπησαν κάποιες συνομιλίες ρουτίνας στην οικογένεια. Στις συναντήσεις που ακολουθούσαν με τον ερευνητή, έδιναν τις απαραίτητες πληροφορίες για συγκειμενοποίηση .

- Σημειώσεις πεδίου
- Φωτογραφίες και μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου
- 900 λεπτά μεταγραφών συνεντεύξεων και ηχογραφήσεων/βιντεοσκοπήσεων

Ανάλυση δεδομένων

Θεματική ανάλυση (Braun & Clarke, 2006, Guest, MacQueen & Namey, 2012).

Αρχικά εξοικειωθήκαμε με τα δεδομένα διαβάζοντάς τα προσεκτικά πολλές φορές ούτως ώστε να αναζητήσουμε νοήματα, θέματα και μοτίβα που να σχετίζονται με τις γλωσσικές ιδεολογίες των γονέων.

Αφού δημιουργήσαμε μία πρώτη εικόνα καταγράψαμε τις αρχικές μας ιδέες πριν προχωρήσουμε στην κωδικοποίηση (Miles και Huberman, 1994).

Στη συνέχεια συνδυάσαμε διαφορετικούς κωδικούς για να αναζητήσουμε πιθανά θέματα που προέκυπταν μέσα από τα δεδομένα.

Αφού διαμορφώθηκε ένα σύνολο πιθανών θεμάτων τα επανεξετάσαμε για να δούμε αν αυτά πληρούν τα κριτήρια για να συμπεριληφθούν στην ανάλυσή μας. Τα θέματα που αναλύσαμε διαμορφώθηκαν ως εξής: *συνειδητοποίηση του κοινωνικοοικονομικού και πολιτικού πλαισίου, πεποιθήσεις σχετικά με την αξία των γλωσσών, λόγοι για την εκμάθηση των γλωσσών, τρόποι ανάπτυξης των γλωσσών και ομοιότητες και διαφορές σε σχέση με τις οικογένειες και τις γλώσσες.*

Οι γονείς ως πολύγλωσσοι μαθητές/χρήστες

- 1. Οικογένεια Μακράκη (εγκατεστημένη 9 χρόνια)

α) Φανή

Άπταιστα γερμανικά

Πολύ καλά αγγλικά και λουξεμβουργιανά

Καλά γαλλικά

Έδωσα εξετάσεις για το B1 στα
λουξεμβουργιανά πρόσφατα και πήγα πολύ
καλά, αλλά τον άλλο μήνα θα δώσω και για το
B2 γιατί το B1 μου φάνηκε εύκολο. Επίσης
συμμετέχω στις σχολικές δραστηριότητες της
κόρης μου, συναναστρέφομαι τους καθηγητές
της, τους συμμαθητές της, κλπ και μιλάω τη
γλώσσα. Διαβάζω και τον εθνικό τύπο βεβαίως
εφόσον γνωρίζω άριστα γερμανικά (Φανή
Μακράκη)

β) Στέφανος

Έχει διδαχθεί γερμανικά και γαλλικά πολλά χρόνια και για λίγο καιρό μάθαινε λουξεμβουργιανά.

Παρ'όλα αυτά χρησιμοποιεί κυρίως τα αγγλικά με τα οποία νιώθει περισσότερη άνεση

Διαβάζει ως επί το πλείστον αγγλικά. Εάν βρίσκεται σε αεροδρόμιο για παράδειγμα, μπορεί να διαβάσει το *Economist*. Ξέρει πολύ καλά αγγλικά, είναι άλλωστε η γλώσσα της δουλειάς του. Για παράδειγμα, παρόλο που έχει διδαχθεί γαλλικά 4 χρόνια, εξακολουθεί να μην αισθάνεται άνετα. Όταν ακούει αγγλικά στο αυτοκίνητο, του λέω «πώς περιμένεις να μάθεις γαλλικά έτσι;» (Φανή Μακράκη)

- 2. Οικογένεια Ελευθερίου (εγκατεστημένη 15 μήνες)

α) Κώστας

Πολύ καλά αγγλικά (τα χρησιμοποιεί στη δουλειά του)

Μαθαίνει γερμανικά

Μαθαίνει λουξεμβουργιανά

β) Σοφία:

Μιλάει αγγλικά στην εργασία της, ξέρει καλά ιταλικά και μαθαίνει γαλλικά

Χρησιμοποιώ τις γλώσσες που ξέρω με κάθε ευκαιρία. Έχω φίλους Λουξεμβούργιους και προσπαθώ να μιλώ μαζί τους στη γλώσσα τους. Ανησυχώ όμως για τη Σοφία. Να φανταστείς, ξέρει ιταλικά και δεν τα έχει χρησιμοποιήσει ποτέ. Μιλάει αγγλικά βέβαια στη δουλειά αλλά θα της πάρω έναν καθηγητή Άγγλο ή Αμερικανό για να τα εξασκήσει περισσότερο. Πρέπει (Κώστας Ελευθερίου)

- 3. Οικογένεια Αναγνώστου (εγκατεστημένη 16 μήνες)

(α) Ιωάννης:

Πολύ καλά: αγγλικά, γαλλικά γερμανικά.

Παρακολουθεί εντατικά μαθήματα
λουξεμβουργιανών

(β) Μαρία

Πολύ καλά αγγλικά και γερμανικά. Παρακολουθεί
μαθήματα γαλλικών

Η σύζυγός μου μιλάει γερμανικά, αγγλικά και ελληνικά. Τα γαλλικά της δεν είναι τόσο καλά και μάλλον γι αυτό δεν μπορεί να βρει δουλειά. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο παρακολουθεί μαθήματα. Νομίζω ότι είναι επένδυση γι' αυτήν. Την ενθαρρύνω. (Ιωάννης Αναγνώστου)

Η τριγλωσσική εκπαίδευση των παιδιών ως επένδυση

Μόλις έφτασα μόνος μου, έλεγξα το ευρωπαϊκό σχολείο και κατέληξα στο συμπέρασμα ότι τα παιδιά μου θα πήγαιναν σε λουξεμβουργιανό. Διότι, αν μάθουν λουξεμβουργιανά, γαλλικά και γερμανικά τότε θα μπορούν να μιλάνε με τους πάντες. Αλλά αν παραμείνουν σε έναν «ελληνικό κύκλο» θα κάνουν κάποια μαθήματα σε άλλες γλώσσες με αλλόγλωσσα παιδιά, αλλά αυτό δεν είναι αρκετό για μένα. Δεν έχω κανένα παράπονο από το λουξεμβουργιανό σχολείο. Οι δάσκαλοι δουλεύουν πολύ σκληρά. Τα παιδιά μου μαθαίνουν δύο από τις σημαντικότερες γλώσσες της Ευρώπης. Γαλλικά και γερμανικά. Αυτές οι γλώσσες μιλιούνται σχεδόν στη μισή Ευρώπη.

Εκτός από το γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό Σχολείο είναι ακριβό, δεν νομίζω ότι θα ήταν χρήσιμο για τις κόρες μου καθώς ζούμε στην Ευρώπη και έχουμε ένα μέλλον εδώ, νομίζω ότι μπορούν να μάθουν περισσότερο χρήσιμα πράγματα από την ελληνική γλώσσα ή τα μαθήματα που θα μάθαιναν σε ένα ελληνικό σχολείο. (Μαρία Αναγνώστου)

Για μένα, το κλειδί είναι η «προσαρμοστικότητα» και αυτή είναι μια δεξιότητα που μαθαίνουν τα παιδιά μου μεγαλώνοντας εδώ. Εάν πρέπει να μάθουν κινέζικα σε κάποια στιγμή της ζωής τους επειδή βρήκαν καλή δουλειά στην Κίνα, θα μπορούν να το κάνουν και δεν θα διστάσουν (Κώστας Ελευθερίου).

Θεωρώ αυτές τις τρεις γλώσσες (λουξεμβουργιανή, γερμανική, γαλλική) ως ελάχιστη βάση. Στην πραγματικότητα θα πρέπει να ξέρει τουλάχιστον γερμανικά, γαλλικά, αγγλικά, λουξεμβουργιανά και από εκεί και πέρα θα πρέπει να μάθει επιπλέον γλώσσες. [...] Εάν πρόκειται να σπουδάσει στη Γαλλία, θα προτιμούσα να είναι πολύ καλά τα γαλλικά της. Για παράδειγμα, αν θέλει να σπουδάσει Νομική, η Γαλλία έχει διαφορετικό νομικό σύστημα από τη Γερμανία. (Στέφανος Μακράκης)

Τα αγγλικά ως όχημα κοσμοπολιτικής υπηκοότητας και ως «αγαθό» στην παγκόσμια αγορά

Ο Κώστας Ελευθερίου πιστεύει ότι ένας «Ευρωπαίος πολίτης» έχει άριστες δεξιότητες στα αγγλικά. Θεωρεί τον εαυτό του «Ευρωπαίο πολίτη» και «πολίτη του κόσμου» και έχει το ίδιο όνειρο για τους γιους του.

Εάν θέλουμε να σκεφτούμε τον (γιο μου τον) Στέφανο ως «ευρωπαίο πολίτη», τότε τόσο τα λουξεμβουργιανά όσο και τα ελληνικά είναι άχρηστα. Θα μπορούσε να τα καταφέρει και στις δύο χώρες μόνο με αγγλικά, ρεαλιστικά μιλώντας

(...) Για τα αγγλικά θα επιμείνω. Είναι η μόνη γλώσσα που θα ασκήσω πίεςεις για να μάθουν. Μπορώ να δω πώς τα αγγλικά με βοήθησαν να εργαστώ εδώ, και σε άλλα μέρη, σου δίνουν αυτή την ευελιξία. Έτσι, αν αντιληφθώ ότι αντιδρούν στην εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας, εκεί θα τους ασκήσω πίεση. (Κώστας Ελευθερίου)

Ο Ιωάννης Αναγνώστου συνδέει την σπουδαιότητα της αγγλικής γλώσσας με τις μελλοντικές "προοπτικές" των παιδιών του. Ερωτηθείς αν θα προτιμούσε οι κόρες του να παρακολουθούν μαθήματα αγγλικών ή ελληνικών αν είχαν να επιλέξουν μεταξύ των δύο, *θα έδινε έμφαση στα αγγλικά, θα το σκεφτόμουν πρακτικά. Επειδή πρέπει να σκεφτούμε τις προοπτικές τους. Θα χρειάζονταν αγγλικά ακόμα κι αν πήγαιναν στην Ελλάδα.* (Ιωάννης Αναγνώστου)

Πέρσι της κάναμε ελληνικά, αλλά φέτος, τα αγγλικά πήραν τη θέση των ελληνικών, οπότε δεν υπάρχει χρόνος για τα ελληνικά. Έχουμε προσλάβει έναν πολύ καλό δάσκαλο της αγγλικής γλώσσας που της κάνει μαθήματα στο σπίτι. Δεν μπορώ να στερήσω το παιδί μου από τη γνώση της αγγλικής γλώσσας. Δεν πιστεύω ότι υπάρχει κανένας γονέας εκεί έξω που να πιστεύει ότι το παιδί του θα ανταγωνίζεται στο χώρο εργασίας και στην κοινωνία χωρίς να γνωρίζει αγγλικά (Φανή

Οικογένεια Μακράκη:

Στέλνουν την κόρη τους Κατερίνα κάθε καλοκαίρι σε θερινά σχολεία στην Αγγλία και στη Γαλλία εναλλάξ.

Επειδή δεν είναι ευχαριστημένοι με την διδασκαλία των αγγλικών στο λουξεμβουργιανό σχολείο θα την στείλουν σε ιδιωτικό σχολείο που προετοιμάζει τους μαθητές για διεθνές απολυτήριο

Συμπεράσματα

Οι ιδεολογίες των γονέων αντανακλούν σε κάποιο βαθμό τη συζήτηση της Horner (2011) για τις γλωσσικές ιδεολογίες στο Λουξεμβούργο. Η Horner θεωρεί ότι η λουξεμβουργιανή κοινωνία εκτιμά την ατομική πολυγλωσσία σε τυποποιημένες γλώσσες με ανταλλακτική αξία στη γλωσσική αγορά εις βάρος άλλων μορφών πολυγλωσσίας.

Αντιστοίχως, οι γονείς αυτής της έρευνας βλέπουν την πολυγλωσσία στις ελίτ γλώσσες ως επένδυση και δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη δεξιοτήτων στα αγγλικά, έτσι ώστε τα παιδιά τους να μπορέσουν όχι μόνο να γίνουν «πολίτες του κόσμου» αλλά και ανταγωνιστικοί/ές στην παγκόσμια αγορά εργασίας. Όπως λέει ο Block (2014:154):

«η εμπορευματοποίηση λειτουργεί ως ένας τρόπος για να καταγράψει τη μετάβαση από την αγγλική ως γλώσσα με χρηστική αξία στην αγγλική ως γλώσσα με ανταλλακτική αξία ή καλύτερα στην αγγλική και με τα δύο είδη αξίας. Υπάρχει ως μέσο επικοινωνίας σε συνεχώς μεταβαλλόμενες κοινωνικές και γεωγραφικές τοποθεσίες και είναι μια αντικειμενική δεξιότητα που παρέχει κύρος, αναγνώριση και νομιμοποίηση σε όσους την κατέχουν».

Η ελληνική γλώσσα, παρ' όλο που σύμφωνα με τους γονείς αποτελεί στοιχείο της ταυτότητας των παιδιών και θα ήθελαν να την γνωρίζουν, δεν θεωρείται πλεονέκτημα για τη γλωσσική αγορά του Λουξεμβούργου ούτε για την διεθνή αγορά. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι, σε αντίθεση με προηγούμενους Έλληνες μετανάστες στις Η.Π.Α., στην Αυστραλία και σε ορισμένα μέρη της Ευρώπης (Chatzidaki 1996, Smolicz, Secombe, and Hudson 2001, Tamis 2005, 2009), η διατήρηση και ανάπτυξη της ελληνικής δεν αποτελεί προτεραιότητα για τους γονείς σε αυτή τη μελέτη.

Σας ευχαριστώ!

Danke!

Villmols Merci!

Merci!

Thank You!

ngogonas@enl.uoa.gr

Δημοσιεύσεις της έρευνας

- Gogonas, N and Kirsch, C (2016) 'In this country my children are learning two of the most important languages in Europe': Ideologies of language as a commodity among Greek migrant families in Luxembourg. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* . DOI: 10.1080/13670050.2016.1181602
- Kirsch C and Gogonas, N (2018) Transnational experiences, language competences and worldviews: contrasting language policies in two recently migrated Greek families in Luxembourg. *Multilingua: Journal of Cross-Cultural and Interlanguage Communication* 37, 2, pp 153-175
- Gogonas, N. (2019). Recently migrated Greek families in superdiverse Luxembourg: motives for migration and global competence. In J. A. Panagiotopoulou, L. Rosen, C. Kirsch & A. Chatzidaki (Eds.), *“New” Migration of Families from Greece to Europe and Canada: A “New” Challenge for Education?* Wiesbaden: Springer VS, pp 111-128.

- Gogonas N (forthcoming) Family Language Policies Among Greek Migrants in Luxembourg: Results from a Comparative Study. In [E. Skourtou](#), [V. Kourtis-Kazoullis](#), [T. Aravossitas](#) and [P. P. Trifonas](#) (Eds) *Language Diversity in Greece: Local Challenges with International Implications (Multilingual Education)* , Springer. Publication date: 22 Nov 2019
- Gogonas, N (in preparation) Commodifying elite multilingualism: Language ideologies among Greek expat families in Luxembourg. In J. Petrovic and B. Yazan (Eds) *Interrogating the 'Capitalization' of Language: Ideology, Policy, and Identity*. Routledge.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Appadurai, A. 1996. *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Bernard, H. Russell, and Gery W. Ryan. 1998. "Text Analysis: Qualitative and Quantitative Methods." In *Handbook of Methods in Cultural Anthropology*, edited by H. Russell Bernard, 595-646. Walnut Creek, CA: Altamira Press.
- Block, D. 2014. *Social Class in Applied Linguistics*. Oxford: Routledge.
- Cameron, D. 2012. "The Commodification of Language: English as a Global Commodity." In *The Oxford Handbook of the History of English*, edited by T. Nevalainen and E. Traugott, 352-364. Oxford: Oxford University Press.
- Chatzidaki, A. 1996. "Greek as a Minority Language in Western Europe, 'weak' or 'strong'?" In 'Strong' and 'weak' Languages in the European Union: Aspects of Linguistic Hegemony, 95-104. Thessaloniki: Centre for the Greek Language, [in Greek].
- Chew, P. G. L. 2010. "Linguistic Capital, Study Mothers and the Transnational Family in Singapore". In *Globalization of Language and Culture in Asia: The Impact of Globalization Processes on Language*, edited by V. Vaish, 82-106. London: Continuum.
- Droulia-Mitrakou, E. 2006. "Luxembourg." In *Greeks in the Diaspora*, 134-135. Athens: Hellenic Parliament Publications. [in Greek].
- Duchêne, A., and M. Heller, eds. 2012. *Language in Late Capitalism: Pride and Profit*. New York: Routledge.

- Fishman, J. A. 1966. *Language Loyalty in the United States. The Maintenance and Perpetuation of Non-English Mother-Tongues by American Ethnic and Religious Groups.* The Hague: Mouton.
- Gee, P., G. Hull, and C. Lankshear. 1996. *The New Work Order: Behind the Language of the New Capitalism.* Boulder, CO: Westview Press.
- Giddens, A. 1991. *The Consequences of Modernity.* Cambridge: Polity Press.
- Gogonas, N. (2019). Recently migrated Greek families in superdiverse Luxembourg: motives for migration and global competence. In J. A. Panagiotopoulou, L. Rosen, C. Kirsch & A. Chatzidaki (Eds.), *“New” Migration of Families from Greece to Europe and Canada: A “New” Challenge for Education.* Wiesbaden: Springer VS, pp 111-128.
- Gogonas, N and Kirsch, C (2016) ‘In this country my children are learning two of the most important languages in Europe’: Ideologies of language as a commodity among Greek migrant families in Luxembourg. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* . DOI: 10.1080/13670050.2016.1181602
- Heller, M. 2003, “Globalization, the New Economy, and the Commodification of Language and Identity.” *Journal of Sociolinguistics* 7 (4): 473–492.
- Heller, M. 2010. “The Commodification of Language.” *Annual Review of Anthropology* 39: 101–114.

- Heller, M., and A. Duchêne. 2012. "Pride and Profit: Changing Discourses of Language, Capital and Nation-State." In *Language in Late Capitalism: Pride and Profit*, edited by Alexandre Duchêne and Monica Heller, 1-21. York: Routledge.
- Holborow, M. 2015. *Language and Neoliberalism*. Abingdon: Routledge.
- Horner, K. 2011. "Media Representations of Multilingual Luxembourg. Constructing Language as a Resource, Problem, Right and Duty." *Journal of Language and Politics* 10 (4): 491-510.
- Horner, K., and J.J. Weber. 2008. "The Language Situation in Luxembourg." *Current Issues in Language Planning* 9 (1): 69-121.
- Huang, S., and B. S. A. Yeoh. 2005. "Transnational Families and Their Children's Education: China's 'Study Mothers' in Singapore". *Global Networks*, 5: 379-400.
- King, K. A., and L. Fogle. 2006. "Bilingual Parenting as Good Parenting: Parents' Perspectives on Family Language Policy for Additive Bilingualism." *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* 9: 695-712.
- King, K. A., L. Fogle, and A. Logan-Terry. 2008. "Family Language Policy." *Language and Linguistics Compass* 2: 907-922.
- Kroskrity, P. V. 2004. "Language Ideologies." In *Companion to Linguistic Anthropology*, edited by A. Duranti, 496-517. Malden, MA: Basil Blackwell.
- Kirsch C and Gogonas, N (2018) Transnational experiences, language competences and worldviews: contrasting language policies in two recently migrated Greek families in Luxembourg. *Multilingua: Journal of Cross-Cultural and Interlanguage Communication* 37, 2, pp 153-175
-
- Lee, W. M. 2016 "'Gangnam Style' English Ideologies: Neoliberalism, Class and the Parents of Early Study-Abroad Students." *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* 19 (1): 35-50. doi:10.1080/13670050.2014.963024
- Park, J. S., and A. Lo. 2012. "Transnational South Korea as a Site for Sociolinguistics of Globalization: Markets, Timescales, Neoliberalism." *Journal of Sociolinguistics* 16 (2): 147-164.

- Pujolar, J. 2007. "Bilingualism and the Nation-State in the Post-National Era." In *Bilingualism*, edited by Monica Heller, 71– 95. New York: Palgrave Macmillan.
- Rahman, T. 2009. "Language Ideology, Identity and the Commodification of Language in the Call Centers of Pakistan." *Language in Society* 38 (2): 233–58.
- Smolicz, J., M. Secombe, and D. Hudson. 2001. "Family Collectivism and Minority Languages as Core Values of Culture among Ethnic Groups in Australia." *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 22 (2): 152–172.
- Tamis, A. 2005. *The Greeks in Australia*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tamis, A. M. 2009. "The Greek Language in the Diaspora/La langue Grecque en Diaspora." *Études Helléniques* 17 (1): 1–19.
- Tan, P. K. W., and R. Rudby, eds. 2008. *Language as Commodity: Global Structures, Local Marketplaces*. London: Continuum.
- Weber, J. J. 2009. *Multilingualism, Education and Change*. Frankfurtam Main: Peter Lang.
- Woolard, K. 1998. "Introduction: Language Ideology as a Field of Inquiry." In *Language Ideologies: Practice and Theory*, edited by B. Schieffelin, K. Woolard, and P. Kroskrity, 3–47. New York: Oxford University Press. Accessed September 2015.
- www.statistiques.public.lu.